

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Традиційні і нові підходи в українській морфології

Освітня програма «Українська мова і література»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 014 Середня освіта

014.01 Українська мова і література

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від “27” лютого 2023 р.

м. Коломия - 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Традиційні і нові підходи в морфології української мови
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	к.ф.н., доц. Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	-
E-mail викладача	olga.rusakova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна/заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводяться на практичних заняттях (тривалість залежить від потреб студента, у межах робочого часу викладача)
2. Анотація до курсу	
Курс «Традиційні і нові підходи в морфології української мови» покликаний ознайомити студентів з морфологією української мови як розділом граматики, що постійно розвивається, з новими тенденціями в розвитку морфології української мови.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета викладання навчальної дисципліни “Традиційні і нові підходи в морфології української мови” – систематизувати, закріпити й удосконалити знання з морфології, проаналізувати традиційні та нові концепції вивчення морфологічних явищ у шкільному курсі української мови. Завдання: актуалізувати знання з морфології, набуті на III курсі, та поглибити їх; визначати частини мови відповідно до традиційної граматики та нових тенденцій у сучасному українському мовознавстві; удосконалити вміння й навички аналізу частин мови на основі категорійного значення, граматичних та словотвірних ознак; формувати в студентів уміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної української школи; розширити систему лінгвістичних понять.	
4. Компетентності	
<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.</p> <p>ЗК 8. Здатність планувати свій час, працювати автономно, самостійно.</p> <p>ЗК 9. Здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базі етичних принципів, готовність брати ініціативу на себе.</p> <p>ЗК 11. Здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя.</p> <p>ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 14. Здатність володіти навичками ведення дискусії й наукової полеміки, написання аналітичних і публіцистичних текстів, дотримуватись норм правопису сучасної української мови.</p> <p>ЗК 15. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультурність, враховувати гендерний фактор.</p>	
5. Результати навчання	
знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя; • здатність бути	

креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях; • здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України; • дотримуватись норм правопису сучасної української мови; • здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів із використанням передових освітніх технологій; • здатність використовувати знання про мову як особливу знакову систему у професійній діяльності, її природу, функції, рівні; • здатність кваліфіковано аналізувати навчальні матеріали й добирати посібники й підручники, які найбільше відповідають цілям і умовам навчання; • здатність ефективно і компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в професійній сфері; • вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання; • знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності; • організовувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійнометодичну та навчальну діяльність; • дотримуватись правил академічної доброчесності.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год
практичні заняття	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	014 Середня освіта 014.01 Українська мова та література	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Основні поняття морфології Принципи класифікації частин мови. Проблема визначення займенникових слів. Слова-морфеми і слова-речення. Ступені і різновиди взаємопереходу частин мови. Інноваційні принципи поділу слів на частини мови (вчення І. Кучеренка, І. Вихованця, К. Городенської,	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ і завдань 2 год; 2 год; 8 год	10	Згідно з розкладом

<p>В. Горпинича). Поняття граматичної категорії і грамеми. Типи граматичних категорій. Поняття морфологічної парадигми. Способи вираження граматичних значень.</p>					
<p>Тема 2. Іменник. Граматичні категорії роду, числа та відмінка. Категорії роду і числа іменника та особливості їх реалізації в українській мові. Подвійний рід іменників. Хитання в граматичному роді іменників. Кількісні іменники. Збірні іменники. Числові ознаки назв маси, якості, дії. Число власних назв. Морфолого-синтаксична категорія відмінка. Семантико-синтаксичні, формально-синтаксичні та комунікативні функції називного відмінка. Первинні і вторинні функції знахідного відмінка. Транспозиційна природа родового відмінка. Напівпериферійний давальний відмінок. Семантико-граматична своєрідність орудного відмінка. Кличний відмінок. Місцевий відмінок і прийменники.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Зі списку</p>	<p>Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ і завдань 2 год; 2 год; 8 год</p>	<p>10</p>	<p>Згідно з розкладом</p>
<p>Тема 3. Прикметник. Категорія співвідносної міри якості предмета (ступені порівняння).</p>	<p>Лекція, практичне заняття,</p>		<p>Опрацювання лекції, рекомендованої літ-</p>		

<p>Вищий ступінь порівняння прикметника. Синтетична форма та її творення. Аналітична форма вищого ступеня порівняння та її творення. Найвищий ступінь порівняння. Синтетична форма вищого ступеня порівняння та особливості його творення. Аналітична форма вищого ступеня порівняння та її творення. Якісні прикметники, які не творять ступеня порівняння. Категорія безвідносної міри якості предмета. Три безвідносні ступені інтенсивності ознаки: недостатній, помірний і надмірний. Синтетична та аналітична форми. Категорія суб'єктивної оцінки якості предмета. Особливості творення форм прикметників зі значенням суб'єктивної оцінки.</p>	самостійна робота	Зі списку	ри, виконання вправ 2 год; 2 год; 6 год	10	Згідно з розкладом
<p>Тема 4. Займенник. Частиномовний статус займенника у різних морфологічних школах. Займенникові частини мови. Перехід незайменникових слів у займенники (прономіналізація). Історія формування займенників. Перехід займенників в інші частини мови.</p>	Практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 6 год	10	Згідно з розкладом
<p>Тема 5. Числівник Особливості частиномовної природи числівника. Історія формування числівника як частини</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання	10	Згідно з розкладом

<p>мови. Частиномовний статус слів “другий”, “десятий” тощо в різних ученнях. Нумералізація. Кількісноіменні словосполучення з числівниками в непрямих відмінках.</p>			<p>вправ 2 год; 2 год; 8 год</p>		
<p>Тема 5. Дієслово як центральна частина мови. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Система дієслівних форм. Інфінітив як специфічне міжчастиномовне утворення. Дієприкметник у різних морфологічних школах. Частиномовний статус дієприслівника. Особливості частиномовної природи форм на -но, -то, їхня термінологічна кваліфікація в сучасній лінгвістиці. Категорія перехідності / неперехідності як морфолого-словотвірно-синтаксична категорія. Традиційні і сучасні концепції категорії стану. Система родів дієслівної дії в сучасній українській мові</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Зі списку</p>	<p>Опрацювання лекції, рекомендованої літератури, виконання вправ 2 год; 4 год; 8 год</p>	<p>10</p>	<p>Згідно з розкладом</p>
<p>Тема 6. Прислівник як периферійна частина мови. Походження та історія вивчення прислівника. Синтетичні та аналітичні прислівники.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>Зі списку</p>	<p>Опрацювання лекції, рекомендованої літератури, виконання вправ 2 год;</p>	<p>10</p>	<p>Згідно з розкладом</p>

Означальні прислівники. Обставинні прислівники. Перехід слів інших частин мови у прислівники (адвербіалізація).			6 год		
Тема 7. Предикативні та модальні прислівники. Частиномовний статус предикативних та модальних прислівників у різних лінгвістичних концепціях. Загальна характеристика предикативних прислівників (слів категорії стану, станівника), їхня частиномовна база та історія дослідження. Поняття про модальність. Загальна характеристика модальних прислівників (модальних слів, модальника), їхня частиномовна база та історія дослідження.	Практичне заняття; самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 4 год	10	Згідно з розкладом
Тема 7. Службові частини мови. Проблема визначення службових частин мови. Прийменники як об'єкт дослідження в сучасній лінгвістиці. Основні підходи до визначення лінгвістичного статусу сполучників. Частки як особливий тип слів-морфем і слів-речень.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 2 год; 6 год	20	Згідно з розкладом
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. Види контролю Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ				

	«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).
Вимоги до письмової роботи	Упродовж курсу студент виконує завдання, які містять питання щодо понятійного апарату дисципліни та спрямовані на перевірку рівня практичних умінь і навичок студента.
Семінарські заняття	Не передбачено
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання практичних завдань та самостійної роботи (50 %)
8. Політика курсу	
<p>Курс передбачає різні форми та методи аудиторної та самостійної навчальної роботи. Неприпустимі плагіат та списування.</p> <p>Пропуски практичних занять відпрацьовуються шляхом індивідуальної бесіди з викладачем після опрацювання теоретичних положень теми та обов'язкового виконання вправ з посібника. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він складає тести (Тести 1, Тести 2). Успішне складання тестів дозволяє студенту бути допущеним до складання заліку.</p>	
9. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Арполенко Г. П., Городенська К. Г., Щербатюк Г. Х. Числівник української мови. Київ: Наукова думка, 1980. 242 с. 2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія. Київ: Либідь, 1993. 336 с. 3. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2014. 240 с. 4. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1988. 256 с. 5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ, 1982. 208с. 6. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с. 7. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова: завдання і вправи: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 264 с. 8. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с. 9. Матвіяс І. Г. Іменники в українській мові. Київ, 1974. 184 с. 10. Плющ М. Я. Граматика української мови: у 2 ч. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ: Вища школа, 2005. Ч.1. 286 с. 11. Сучасна українська літературна мова. Вправи. Завдання. За творами Т. Г. Шевченка / за ред. Г. М. Вокальчук, В. М. Мойсієнка. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 224 с. 12. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Вступ. Іменні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2019. 152 с. 13. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Дієслово. Незмінні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2016. 132 с. 	

Викладач _____ **О. В. Русакова**